# FOUCAULT'NUN KAVRAMLARINDAN: «İKTİDAR» VE «BİLGİ»

Seçen - Çeviren : Oruç ARUOBA

Burada sunduğumuz, iki alıntıdan ibarettir: Foucault'nun «iktidar» ve «bilgi» kavramlarını açımladığı iki parça.

Bu seçme (her seçme gibi) tam olarak niteliyici olmaktan uzaktır. Bu kavramlar, metodolojik açıdan, özellikle *Bilginin Arkeolojisi*'nde, ondan önce de *Sözcükler ve Şeyler*'de, çok daha derinlemesine ve enine-boyuna ele alınmıştır; biz, Foucault'nun (yalnızca iki 'somut' 'tarih' araştırmasında, 'suçluluğun' ve 'cinselliğin' tarihlerinde), kendi yaptığı iş/kullandığı kavramlar üzerine verdiği bu iki açımlamayı seçtik.

Bundaki amaç, okurun, verdiğimiz parçalarda Foucault'nun bu kavramları kullanma biçimine bakarak, bunlar konusunda bir 'fikir edinme'si; bir de, Foucault'nun diliyle (becerebildiğimiz kadarıyla) 'tanışma'sı —bu kadarcık bir seçmeden de daha fazla şeyler beklemeğe herhalde hakkımız olmaz: ne bizim, ne de okurun.

Parçaların gönderileri ve bazı açıklamalar, metinlerin sonundaki 'Not'ta verilmektedir.

☆

Böylece amaç, cinsiyet konusundaki belirli bir bilgi biçimini çözümlemektir; baskı ya da yasa açısından değil, iktidar açısından. Ama *iktidar* sözcüğü birçok yanlış -anlamalara yolaçabilir— yapısı, biçimi, birliği konusunda yanlış-anlamalara. İktidarla kastettiğim, belirli bir devletin vatandaşlarının boyneğişlerini sağlayan bir dizi kurum ve mekanizma değildir. İktidarla kastettiğim, kaba kuvvete karşılık, kurallılık biçiminde oluşmuş bir hegamonya tarzı da değildir. Ne de, bir kümenin bir başkası üzerine uyguladığı; etkileri, bir dizi türev yoluyla bütün toplumsal gövdeye yayılan bir genel hakimiyet dizgesi, kastettiğim. İktidar açısından yapılacak çözümleme, devletin egemenliğini, yasanın biçimini, ya da bir hakimiyetin tümel birliğini başlangıçta veilmiş saymamalıdır, tersine, bunlar iktidarın girdiği sonuç-biçimlerdir. Bana öyle geliyor ki, iktidar, ilkin, içinde işledikleri alana içkin olan ve kendi örgütlenmelerini kendileri oluşturan güç ilişkilerinin çoğulluğu olarak; sürekli çabalar, ve çatışmalar yoluyla bu güç ilişkilerini dönüştüren, güçlendiren ya da tersine çeviren süreç olarak; bu güç ilişkilerinin biribirlerinde buldukları ve bir zincir ya da dizge oluşturmalarını sağlayan destek, ya da tersine, onları biribirilerinden yalıtan ayrılmalar ya da çelişmeler olarak; sonunda da, genel desenleri ya da kurumsal billurlaşmaları devlet mekanizmasında, yasanın dilegelmiş biçiminde, çeşitli toplumsal hegamonyalarda yatan ve bu güç ilişkilerini etkili kılan stratejiler olarak anlaşılmalıdır. İktidarın olanaklılık koşulu, ya da en azından, onun işleyişinin, en «kıyıda-köşede» kalan etkilerinde bile, anlaşılmasını, aynı zamanda da onun mekanizmalarının toplumsal düzenin anlaşılırlığının mihenk taşı olarak kullanılabilmesini sağlayan bakış açısı, bir odak noktasının birincil varlığında, ikincil ve sonraki biçimlerin türeyeceği bir biricik egemenlik kaynağında aranmamalıdır; bu kaynak, güç ilişkilerinin devingen temelidir, ki bu iliskiler, eşitsizlikleri sayesinde, ortaya sürekli olarak iktidar durumları çıkarırlar; bu durumlar ise hep yereldir, dengesizdir. İktidarın heyerdeliği: herseyi kendi başedilmez birliği altında toplayabilme üstünlüğüne sahip olmasından dolayı değil; bir andan ötekine, her noktada, daha doğrusu, bir noktadan ötekine uzanan her ilişkide, hep üretildiğinden dolayı. İktidar heryerdedir; herşeyi kuşattığından dolayı değil, heryerden çıktığından dolayı. Ve «iktidar» da, kalıcı, yinelenici, sürel ve kendi kendini yeniden üretici olduğu kadarıyla, bütün bu devingenliklerden çıkan toplam etki; bu devingenliklerin her birinin üstünde duran ve kendi payına da onların devinimlerini durdurmağa yönelen zincirlenmedir. Hiç kuşku yok, burada nominalist olmak zorundayız: iktidar bir kurum ku yok, bi yapı da değildir; ne de bize bahşedilmiş belirli bir güçlüktür; iktidar, belirli tek toplumlarda bulunan bir karmaşık stratejik duruma verilen addır.

Deyimleme biçimini tersine çevirip, siyasetin, farklı araçlarla yürütülen bir savaş olduğunu mu söylemeli? Savaş ile siyaset

arasındaki ayırımı korumak istiyorsak, belki de, bu güç ilişkileri çoğulluğunun ya «savaş» biçiminde ya da «siyaset» biçiminde —kısmen; hiçbir zaman tamamiyle değil— kodlanabileceğini koymamız gerekir; böyle bir koyut, bu dengesiz, farklı-türde sallantılı ve gergin güç ilişkilerini bileşikleştirmek için iki farklı (ama birinin hep ötekine geçme olasılığı bulunan) strateji içerir.

Bu çizgiyi sürdürerek, ortaya bir dizi önerme koyabiliriz:

— İktidar, elde edilen, gaspedilen ya da paylaşılan birşey; elde tutulan ya da elden kaçırılan birşey değildir; iktidar, eşitolmayan ve devingen ilişkilerin karşılıklı oyunlarında, sayısız noktalardan çıkarak, işletilir.

— İktidar ilişkileri, başta tipten ilişkiler (iktisadi süreçler, bilgi ilişkileri, cinsel ilişkiler) bakımından bir dışsallık konumunda değil, onların içinde içkindirler, bu öteki ilişkilerde olup-biten ayrılmaların, eşitsizliklerin, dengesizliklerin dolaysız etkileri ve ters taraftan da, bu farklılaşmaların iç koşullarıdırlar; güç ilişkilerinin yeri, sadece bir bastırma ya da eşlik etme rolu oynayabilecekleri üst-yapısal kurumlar değildir; güç ilişkileri, işe katıldıkları, işledikleri her yerde, dolaysız olarak üretici bir rol oynarlar.

— İktidar aşağıdan gelir; yani, iktidar ilişkilerinin kökünde, genel bir çerçeve işlevi gören, ikili ve kapsayıcı bir yönetenler-yönetilenler karşıtlığı yoktur —yukarıdan aşağıya, gittikçe daha sınırlı kümeler üzerinde etkide bulunarak, toplumsal gövdenin derinliklerine dek uzanan bir ikilik. Tersine, üretim mekanizmasında, ailelerde, kısıtlı kümelerde ve kurumlarda oluşan ve işe katılan karmaşık güç ilişkilerini bütün toplumsal gövdenin içinde boydan boya uzanan yaygın bölümleme etkilerinin temeli saymalıyız. Bu etkiler, sonradan, yerel karşıtlıkları kateden ve onları birbirlerine bağlayan bir genel güç çizgisi oluştururlar; tabii, aynı zamanda, güç ilişkilerinin dağılmalarına, yeniden-bağlanmalarına, kaynasmalarına, diziler olarak düzenlenmelerine ve buluşup birleşmelerine de yol açarlar. Büyük-boy egemenlikler, bütün bu karşılaşmaların ayakta tuttuğu hegamonya etkileridir.

— İktidar ilişkileri hem erekseldirler, hem de öznel değildirler. Anlaşılabilir olabiliyorlarsa, bu, onları «açıklayan» bir başka konumun etkileri olmalarından değil, zaten, kendi içlerinde, hesaplamayla dolu olmalarındandır: bir dizi amaç ve hedef olmaksızın işletilen iktidar yoktur. Ama bu demek değildir ki iktidar bir bireysel öznenin seçimi ve kararı sonucudur; iktidarın akılsallığının başını çeken merkez komutanlığını boşuna aramayalım; ne yöneticiler katmanı, ne devlet mekanizmasını ellerinde bulunduran kümeler, ne de önemli iktisadi kararları alanlar, bir toplumda işleyen (*ve* kendisi toplumu işleten) bütün iktidar ağını yönlendirebilirler; iktidarın akılsallığını niteleyen, oluşturdukları sınırlı düzeyde (iktidarın yerel kem-gözlülüğü) çoğunlukla açıkça belirlenmiş olan taktiklerdir; biribirleriyle birleşerek, biribirlerini çekerek ve çoğultarak, ama dayanaklarını ve koşullarını başka başka yerlerde bularak, sonunda kapsamlı dizgeler oluşturan taktikler: mantık apaçık, amaçlar belirgindir, ama bunları ortaya koyan kimse yoktur çoğunlukla; açıkça dilegetirdikleri söylenebilecek kimseler de pek azdır: «bulanlar»ı ya da kararını alanları çoğunlukla hiç de art-niyetli olmayan, bol bol sözü edilen taktiklerin eş-güdümünü sağlayan, büyük, anonim, neredeyse dilegelmeyen stratejilerin gizil niteliği.

— Nerede iktidar varsa, orada direnme de vardır, ama, daha doğrusu dolayısıyla, bu direnme, iktidar bakımından bir dışsallık konumunda değildir. Hep iktidar «içinde» bulunulduğunu, ondan «kaçma»nın olanaksız olduğunu, onun söz konusu olduğu yerde bir mutlak dışarısının bulunmadığını, çünkü her durumda yasaya tabi bulunulduğunu mu söylemeli? Ya da, tarih nasıl aklın kurnazlığıysa, iktidar da tarihin kurnazlığıdır, hep galip gelir, mi demeli? Bu, iktidar iliskilerinin sıkı bağlantısal niteliğini anlamamak olur. İktidar ilişkilerinin varolmaları, bir direnme noktaları çoğulluğuna dayanır: bu noktalar, iktidar ilişkilerinde, hasım hedef, dayanak ya da tutamak rolu oynarlar. Bu direnme noktaları, iktidar ağının her yerinde bulunurlar. Dolayısıyla, tek bir büyük Yadsıma Yeri yoktur; bir başkaldırı ruhu, bütün isyanların kaynağı, ya da saf bir devrimcilik yasası. Olan, her biri özel bir durum oluşturan direnmelerin bir çoğulluğudur: olanaklı, zorunlu, olası-olmayan direnmeler; kendiliğinden, sert, yalnız, planlı, saldırgan, şiddetli olanları; tavizkâr, katılımcı, kendini feda edici olanları; tanımları gereği, bunların hepsi, ancak iktidar ilişkilerinin stratejik alanında varolabilirler. Ama bu demek değildir ki bunlar yalnızca tepkiler ya da sekmelerdir; temel egemenlik bakımından, sonunda hep edilgen olan, sürekli bir yenilgiye mahkum olan bir alt-yan oluştururlar. Direnmeler bir-kaç özdeş-olmayan ilkeden

türemezler; ama bunlar, birer ayartı, ya da sonunda tutulmayacak birer söz de değillerdir. Bunlar, iktidar ilişkilerinin aykırı paydalarıdır; bu ilişkilerin içine, irdirgenemez bi rkarşıtlık olarak, yayılmışlardır. Bu yüzden onlar da düzensiz, dağınıktırlar: direnme noktaları, düğümleri ya da odakları, değişen yoğunluklarla, zaman ve uzam içinde yayılırlar—kimi zaman kümeleri ya da bireyleri belirli bir biçimde harekete geçirerek, gövdenin belirli noktalarını, yaşamın belirli anlarını, belirli tipten davranışları alevlendirerek. Peki, büyük, kökten kopukluklar yok mu hiç, kitlesel ikiye ayrılmalar? Kimi zaman var, evet. Ama çoğunlukla karşımızda bulunan, devingen ve geçici direnme noktalarıdır; bunlar, oraya-buraya devinen toplumun içinde, birlikleri kırarak ve yeni birleşmelere yol açarak; hatta bireyleri bile yararak onları bö'erek, yeniden biçimlendirerek; onlarda, bedenlerinde ve zihinlerinde indirgenemez alanlar belirleyerek, çatlaklar yaratır. Nasıl, iktidar ilişkileri şebekesi, sonunda birçok mekanizma kurumun içinde tam olarak yerleşmeden, onları boydan boya geçen bir yoğun ağ oluşturuyorsa, aynı şekilde direnme noktaları oğulu da, toplumsal tabaklaşmaları ve bireysel birlikleri boydan boya kateder Kuşkusuz, bir devrimi olanaklı kılan da, bu direnme noktalarının stratejik bir kodlanmasıdır; devletin, iktidar ilişkilerinin kurumsal bir bileşimine dayanmasına az-çok benzer bir yolla.

İktidar mekanizmalarını çözümlemeğe çalızmamız gereken yer, işte bu güç ilişkileri alanıdır. Bu yolla, siyasal düşünceyi bunca uzun bir süre tutsak etmiş olan yasa-yöneten dizgesinden kacınabileceğiz. Ve Macchiavelli'nin, Hükümdar'ın ikt'darını güç ilişkileri açısından kavrayan birkaç düsünürden biri olduğu doğruysa —ki bu, kuskusuz, onun utanılası «kem-göz»ünü oluşturur—, belki de bizim bir adım daha ileri giderek, hükümdar-kişi'yi de bir kenara bırakıp, iktidar mekanizmalarının şifresini, güç ilişki'erine içkin olan bir stratejiye dayanarak çözmemiz gerekir.
[VS 121—128, Hurley 92—97]

☆

İmdi, bu mikro-fizik inceleme, gövde üzerinde işletilen iktidarın, bir mülkiyet değil, bir strateji olduğunu; bu iktidarın egemenlik etkilerinin mülkiyete geçirilmesi'ne değil, eğilimlere, ayarlamalara, taktiklere, tekniklere, işlemelere dayandığı; bu stratejinin içinde şifresi çözülmesi gerekenin, birilerinin mülkiyetinde bulunan br öncelik, bir üstünlükten çok, sürekli gerilim içinde, etkinlik içinde bulunan bir ilişkiler şebekesi olduğunu; bu stratejiye alınması gereken modelin, bir alış-verişi düzenleyen sözleşme ya da bir bölgenin fethedilmesinden çok, sürüp giden bir muharebe olduğunu, varsayıyor. Kısacası, bu iktidar, sahip olunan birzey değil, işletilen birşeydir; bu, egemen sınıfın; ister elde edilmiş ister aktarılmış, 'üstünlüğü-önceliği' değil, bu sınıfın stratejik konumlarında açığa çıkan, kimi zaman da onların konumlarınca daha da ilerletilen bir etki. Öte yandan, bu iktidar, ona 'sahip olmayanlar' üzerinde salt bir yükümlülük ya da yasaklama olarak işletilmez; bu iktidar, bir yatırım olarak, onları da içerir, onlara da yayılır, onların aracılığıyla da yayılır; iktidar, baskısını onların üzerine kurar, nasıl ki onlar da, iktidarla savaşırken, onun kendi üzerlerindeki baskısına direnirler. Bunun anlamı da, bu ilişkilerin toplumun ta derinlerine uzandığıdır; yerlerinin, devlet ile vatandaşlar arasındaki, ya da sınıfların karşılıklı cepheleri arasındaki yer olmadığı; bireyler, gövdeler, edimler ve davranışlar alamında oluşturduklarının, yasa ya da yönetimin genel biçimine girmediği; tersine, bir süreklilikleri bulunduğu halde (gerçekten de bu ilişkiler, bütün bir karmaşık mekanizmalar dizisi içinde, bu yasa-yönetim biçimi içinde eklemlendirilirler), aralarında ne benzeşim ne de özdeşlik bulunduğu; buna karşılık, bir mekanizma ve kiplik özgüllüklerinin olduğudur. Son olarak da, bu ilişkiler tek-anlamlı değillerdir; bunlar, sayısız karşılaşma noktaları, dengesizlik odakları belirlerler; her biri de kendi çatışma ,savaşma tehlikesini; en azından, iktidar ilişkilerinin geçici bir tersine çevrilme olasılığını, taşır. Bu 'mikro-iktidarlar'ın devrilmeleri, öyleyse, Ya Hep Ya Hiç yasasına uymaz; bu iktidar, ne mekanizmaların el değiştirmesiyle, ne de kurumların yeni bir biçimde işler kılınması ya da işlerliklerinin yıkılmasıyla elde edilir; öte yandan, bu iktidaın yerel evrelerinin hiç biri de, içinde tutulduğu bütün şebeke üzerinde bulunabildiği etkiler dışında tarihe geçemez.

Belki bir de bütün şu geleneği bir yana atmamız gerekir: bize, bilginin ancak iktidar ilişkilerinin askıya alındığı yerde varolabileceğini; bilginin ancak iktidarın buyrukları, talepleri ve çıkarları dışında gelişebileceğini hayali ettiren geleneği. Belki de, ikitidarın baştan çıkardığı, çılgınlaştırdığı inancını; aynı açıdan da, iktidarı yadsımanın, bilginin koşullarından biri olduğu inan-

cını, terketmemiz gerekir. Tersine, iktidarın bilgi ürettiğini (hem de salt kendisine yaradığı için, ya da uygulamasıyla yararlı hale geldiği için değil); iktidar ile bilginin dolaysız olarak biribirlerini içerdiğn; ne eş-güdümlü bir bilgi alanı olmaksızın herhangi bir iktidar ilişkisinin varolabileceğini, ne de, iktidar ilişkileri varsamayan ve oluşturmayan bir bilgi alanının varolabileceğini, kabul etmemiz gerekir. Bu 'iktidar-bilgi ilişkileri', imdi, iktidar dizgesi bakımından, özgür olan ya da olmayan bir bilgi öznesi açısından çözümlenmiyor; tersine, bilen öznenin, bilinen nesnelerin ve bilmenin kiplerinin, bu iktidar-bilgi'in ve bu ikisinin tarihsel dönüşümlerinin temel içermelerinin etkileri olarak ele alınmaları gerekiyor. Kısacası, ister iktidara yararlı ister ona karşı direnen, bir bilgi gövdesini oluşturan, bilgi öznesinin etkinliği değildir; bilginin biçimlerini ve içinde olanaklı olduğu alanları belirleyen iktidar-bilgi bütünlüğü, bu bütünlüğü kateden ve oluşturan süreçler ve savaşımlardır.

Gövdeyi içeren siyasal yatırımın ve iktidarın mikro-fiziğinin incelemesinde, öylese (iktidarın söz konusu olduğu yerde) şiddet-ideoloji karşıtlığının, mülkiyet benzetmesinin, sözleşme ya da fetih modellerinin terkedilmesi gerekir —ki (bilginin söz konusu olduğu yerde) 'çokarlı-ilgili' olan ile 'çıkarsız-ilgisiz' olan arasındaki karşıtlık; öznenin öncelliğini içeren bilgi modeli, terkedilebilsin. Petty'den ve çağdaşlarından bir deyim alıp, buna Onyedinci Yüzyılda geçerli olan anlamdan farklı bir anlam verirsek, bir tür siyasal 'anatomi' düsünülebilir. Bu, bir devletin, bir 'gövde'ymiş gibi, üyeleri, kaynakları, güçleri açısından; ya da bir gövdenin, küçük bir devletmiş gibi, çevresi açısından ele alınması değildir. Burada ele alınan, bir 'siyasal gövde' olacaktır: insan gövdelerini içerip, onları bilgi nesnelerine dönüştürererk, boyunduruk altına alan iktidar-bilgi ilişkilerinin, silahları, geçiş yolları, iletişim kanalları ve dayanakları görevini gören bir dizi maddi öge ve teknikler olarak, bir gövde.

[SP 31—33, Sheridan 26—28]

☆

*NOT :*

Çeviriler, kitapların İngilizce çevirilerinden yapılmıştır; asıllarına, ancak çevirmen'in (bu durumda, herhalde «çevirgen»in (!) ) becerebildiği kadar başvurulmuştur. Bu bakımdan okurun, ikinci-el bir çeviri okumanın gerektirdiği kuşkuculuğu canlı tutması yerinde olur. Metinler şunlardır: —

— [VS]: *Histoire de la sexualité 1 / La volonté de savoir*, Gallimard 1976;

[Hurley]: *The History of Sexuality, Volume I: An Introduction* trans. R. Hurley (1978), Vintage 1980.

— [SP]: *Surveiller et punir / Naissance de la prison*, Gallimard 1975;

[Sheridan]: *Discipline and Punish / The Birth of the Prison*, trans. A. Sheridan (1977), Vintage 1979.

Özel açıklama gerektirebilecek bazı noktaları, bazı terimlerin asıllarıyla birlikte, aşağıda veriyoruz [köşeli ayraç içindeki gönderiler, yukarıdaki çevirinin sayfalarıdır; çok sık geçen sözcükler için sayfa gönderisinde bulunulmamıştır :—

— [85] «içkin» (*immanent*): Şeylerin (özellikle anların) kendilerinde taşıdıkları, bulundurdukları; şeylerin, alanların kendilerine ait, kendilerinde bulunan özellikler için kullanılan niteleme. Felsefede, bunun karşısına genellikle «aşkın» (*transcendent*) konur: Bu ikili, Ortaçağ'da, Tanrı'nın «dünyanın içinde» mi, «dışında» mı bulunduğu tartışmasında kullanılmıştır. Kant'ta, bir bilme etkinliğinin, kendine özgü, içinde işgörebileceği, uygun alanda işlemesi ile kendi sınırlarını aşarak uygun alanının dışına taşması, içinde işgöremeyeceği alanlara girmesini niteler. Foucault ise, «içkin»-in karşısına (bizim burada [86, 87]«dışsallık»la çevirdiğimiz) *extériorité*'yi koyar: İlişkilerin kendi içlerinde yatan özelliklere karşılık, onların ancak «dışarıda'ki şeylerle bağlantıya girmekle kazandıkları özellikleri niteler. ( [87]'deki «dışarısı»: *extérieur)*

— [85] «kıyıda-köşede kalan»: *périphérique*

— «iktidar»: *pouvoir;* «güç»: *force*

— «Strateji»-«Taktik»: Parçalardan da anlaşılacağı gibi, Foucault bu 'savaş-bilim' (!) terimlerini özel anlamlar yükleyerek kullanır. (Bkz. özellikle [85], son paragraf — [86] )

— [85] «nominalist»: Felsefede (özellikle matematik 'nesneler' üzerinde yapılan tartışmalarda), 'tümel' kavramların 'gerçek'-varolan nesneler olmadıklarını; tek tek 'tikel' varolan nesnelere verilmiş toptan adlar olduklarını söyleyen görüş. Bunun karşısında, tümel-adları karşılayan tümel 'gerçeklik'lerin varolduğunu söyleyen «realizm» durur.

— [86] «ereksel», «öznel değil»: *intentionelle, non subjective*

— [87, 88] «kem—gözlü/lük» (*cynisme*): Gündelik kullanım bakımından, herşeyde, özellikle insanların yapıp-ettiklerinde, bir art-niyet, bir kötün niyet arayan; içtenliğe, tok-sözlülüğe inanmayan tutum. Deyim felsefedeki *Kynikler* okulunun adından alınmıştır.

[87] «aklın kurnazlığı» (*ruse de la raison*): Foucault burada Hegel'e atıfta bulunuyor: Hegel için, insanların, tarih içinde, kendilerine erekler koyarak (aslında, koyduklarını *sanarak*) yapıp-ettikleri, kendi amacını gerçekleştirmek için insanları kullanan 'kurnaz' aklın *ayununa* gelmeleridir.

— [88,90] «mikro-fizik»: Foucault, fiziğin, cisimlerin biribirleri üzerindeki etkilerini incelemesne benzeterek, kendi incelemesine; iktidarın oluşturduğu kurumların insanların gövdeleri üzerindeki etkilerin incelenmesine bu adı veriyor. Bu adlandırma, 'cezalandırma'nın, temelde, *fiziksel* bir iş olmasına dayanıyor: «köşede tek ayak üstünde tutma», «dövme» «idam etme», «hapsetme», ...

— [88] «mülkiyete geçirme» (*appropriation*): El koyma, giderek 'haczetme' anlamında. Foucault burada Marx'ın «mülksüzleştirme» (*Expropriation, Enteignung*) kavramına atıfta bulunuyor: Marxçı kuram için, 'burjuvazi'nin 'proleterya' üzerindeki 'iktidar'ı, işçilerin mülksüzleştirilmelerine dayanır. (Bkz. *Kapital* Birinci Kitap, Yedinci Bölüm, 24. Kesim, I, II)

— «iktidarın işletilmesi» (*exercice*): «Uygulama», «tatbik etme» gibi bir anlamda: İktidar, insanlar (özellikle gövdeleri) *üzerine yapılan* birşey olarak, bir 'tatbikat'tır; buradaki «işlemek» de, bu «üzerinde işlemek» anlamını taşıyor.

— [89, 90] «yatırım» (*investissement*): Hem «içine girip yerleşme», «nüfuz etme» gibi anlamları, hem de iktisattaki «yatırım yapma» anlamını taşıyor: İktidar, gövde üzerine yaptıklarıyla, onun «içine girmek» için «yatırım» yapar.

— [89] «üstünlük-öncelik» (*privilège*): «İmtiyaz» anlamında.

— [89] «tarihe yazılmak» (*inscrire dans l'histoire*): «Yazılmak» anlamında.

— [90] «çıkarlı-ilgili», «çıkarsız-ilgisiz» (*intéressé, désinteresse*): Bir şeye «ilgi duymak» ile ondan «çıkar ummak» eğilimlerinin çakışmasıyla beliren tutum, ve tersi.

Tan Dergisi, 1982, Foucault Özel Sayısı

EVV3L: http://evvel.org

Oruç Aruoba İlgileri: http://evvel.org/ilgi/oruc-aruoba